

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

*Jag sticker inte under stol med att jag behöver få
ut något av det själv*

En kvalitativ studie om motivens betydelse för volontärers
engagemang i frivilligt socialt arbete

Av: Sara Medin
Kandidatuppsats (SOPA 63)
VT 2016
Handledare: Susanna Johansson

Abstract

Author: Sara Medin

Title: " I make no secret that I need to get something out of it myself "

A qualitative study of the underlying factors motivating volunteers

Supervisor: Susanna Johansson

Assessor:

Volunteers fill an important function in the social work that constantly and in various ways goes on in our society. Without the volunteers' involvement there is a risk that many more people fall between the cracks than actually do, even in the Swedish welfare state. Since volunteers are people whose resources are finite, it is important to gain insight into what motivates, encourages and even determine their involvement. The purpose of this study is to investigate the underlying factors that are important for the volunteers' motivation for involvement within non-profit organizations focusing on social work. Having knowledge of these underlying factors, there is an opportunity that the non-profit organizations recognize the importance of understanding volunteers' motives and hence work more effectively to promote these.

Using qualitative methods, the study sought answers to these questions, and among other things, concluded that people are driven by many different motives for their involvement, but it is ultimately about a quest to realize oneself. This fact may sound selfish but is really just about the obvious - in order to help others one must first help oneself.

Key words: non-profit sector, volunteering, volunteer, motif, social work, Maslow

Innehåll

Inledning och problemformulering	4
<i>Syfte</i>	5
<i>Frågeställningar</i>	5
<i>Begreppsförklaringar</i>	5
Bakgrundsförståelse	6
<i>Social välfärd på flera nivåer</i>	6
Tidigare forskning	8
<i>Ideellt socialt arbete på samhällsnivå</i>	8
<i>Ideella organisationer som komplement eller ersättare till det offentliga?</i>	9
<i>Volontärerna</i>	9
<i>Motivation</i>	10
Teori	12
<i>Maslows motivationsteori</i>	12
<i>De fysiologiska behoven</i>	13
<i>Trygghetsbehovet</i>	13
<i>Gemenskapsbehovet</i>	14
<i>Behov av att få känna uppskattning</i>	14
<i>Behovet av självförverkligande</i>	14
<i>Den självförverkligande människan</i>	15
<i>Den självförverkligande människan och "Peak Experience"</i>	16
Metod	16
<i>Val av metod och dess förtjänster</i>	17
<i>Metodens begränsningar</i>	17
<i>Metodens trovärdighet</i>	18
<i>Urval</i>	19
<i>Tillvägagångssätt</i>	19
<i>Etiska överväganden</i>	20
<i>Min egen position</i>	21
<i>Bearbetning</i>	21
<i>Presentation av intervjupersoner</i>	22
Resultat och analys	23
<i>Att ge och ta emot</i>	23
<i>En social gemenskap</i>	25
<i>Ansvar och skyldighet</i>	27
<i>Glädje som egoistiskt eller altruistiskt motiv</i>	29
<i>Sammanfattning av resultat och analys</i>	31
Avslutande diskussion	33
<i>Nya tankegångar</i>	34
Litteraturlista	35
<i>Elektroniska källor</i>	37
Bilagor	38
<i>Bilaga 1 - Missivbrev</i>	38
<i>Bilaga 2 - Intervjuguide</i>	39

Inledning och problemformulering

Flera studier visar att Sverige är ett land med ett ovanligt högt antal frivilligt engagerade medborgare (Salamon & Sokolowski 2004; SCB 2011). Enligt SCB engagerar sig nästintill 10 % av landets befolkning i någon form av verksamhet (SCB 2011). De olika verksamheterna kan vara allt ifrån idrottsföreningar till sjöräddningssällskap där ungdomar såväl som vuxna bidrar med sin tid och sitt engagemang utan att kräva någon ekonomisk ersättning för sina initiativ. En del av landets frivilligt engagerade medborgare har valt att lägga sin energi på verksamheter som utgår ifrån socialt inriktade engagemang, verksamheter som fokuserar på att hjälpa och stötta människor som har det svårt på olika sätt. Lundström (1995) menar att detta engagemang, som han benämner som *frivilligt socialt arbete*, är något som har vuxit sig allt starkare med åren. Han menar vidare att idag utgör de antal timmar som svenskar lägger ner i det frivilliga sociala arbetet ett större antal timmar än de som landets socionomer lägger ner i sina arbeten (Ibid.).

För de allra flesta av oss blev svenskarnas engagemang inom det frivilliga sociala arbetet kanske särskilt tydligt hösten 2015 då Sverige var ett av de få länder som öppnade sina gränser för alla de flyktingar som strömmade in från kriget i Syrien. Runt om i landet såg vi människor öppna upp sina hem för främmande, gymnastiksalar gjordes om till tillfälliga läger och otaliga var de volontärer som mötte upp på terminaler och stationer för att dela ut mat, kläder och förnödenheter. Svenska frivilligorganisationer kom att visa oss den viktiga funktion de fyller för vårt samhälle och för många människor runt om i Sverige i tider av nöd men även till vardags.

Hösten 2015 gjorde jag också min socionompraktik i Svenska kyrkan. Här kom jag att möta många volontärer som var frivilligt engagerade i olika sociala verksamheter. Inte bara i kyrkan och i tider av oro, utan till vardags och inom många organisationer och verksamheter. Jag mötte dem ofta inom olika stödjande projekt som till exempel vid språkcaféer för nyanlända eller i läxhjälpprojekt för barn. Andra gånger mötte jag dem i olika sammanhang kring hemlösa där de engagerade sig för kanske de allra mest socialt utsatta människorna i vårt land. Alla dessa möten med volontärer väckte hos mig både tankar men också nyfikenhet. Vilka är de och vad drivs de av?

Människorna som engagerar sig frivilligt beskrivs inte sällan som "aktiva medborgare" (Grassman & Jegermalm 2013:208) eller som människor med "amatörisk medmänsklighet"

(Lundström 1995:54), men vad innebär det? På vilket sätt är man aktiv och hur är man amatöriskt medmänsklig?

Med hjälp av kvalitativa intervjuer har jag valt att ta reda på mer om de frivilligt engagerade för att få en djupare förståelse för de motiv som ligger bakom deras engagemang i de frivilliga sociala arbetet. Den relevans som min studie har för det sociala arbetet anser jag vara stor då det inte går att bortse från att volontärerna utgör en väsentlig del av det svenska välfärdssamhället. Att skapa förståelse för vilka motiv som leder fram till volontärernas engagemang är viktigt. Först när vi känner till deras motiv kan vi stötta dem på rätt sätt och ge dem den kraft de behöver för att fortsätta sitt viktiga engagemang.

Syfte

Syftet med uppsatsen är att undersöka de bakomliggande motiv som är av betydelse för volontärers engagemang i frivilligt socialt arbete.

Frågeställningar

- Vilka olika motiv har volontärer för sitt engagemang i frivilligt socialt arbete?
- Hur gestaltar sig dessa motiv?

Begreppsförklaringar

I min text förekommer det ord och begrepp som för en del kan te sig svåra att förstå. Jag har därför valt att ha med en begreppsförklaring vars syfte är att underlätta läsningen. En del begrepp kan eventuellt ha andra förklaringar i andra texter men för just min gäller de nedan förekommande förklaringarna.

Altruism: Då man hjälper andra utan att önska någonting tillbaka.

Ideell: När man engagerar sig ideellt avsätter man tid eller engagemang i något uppdrag som är oavlönat. Jag kommer i denna studie växla mellan ordet ideell och frivillig men menar samma sak.

Civilsamhälle: Den del av samhället där människor hjälper varandra utan inblandning från staten.

Socialt arbete: I min text syftar jag till de engagemang där volontärerna engagerar sig med och för andra människor. Det kan handla om olika typer av engagemang såsom; språkkaféer för ensamkommande flyktingbarn, läxhjälp för barn i skolåldern, körverksamhet, estetisk verksamhet, samtalscirklar, syverkstäder etc.

Induktiv ansats: Med induktiv ansats tillåts teorier vara mindre utvecklade och istället låter man empirin vara ett verktyg för att utveckla teorier och begrepp.

Missivbrev: Ett informationsbrev som skickas till de respondenter som vill delta i en studie.

Bakgrundsförståelse

För att bättre förstå det arbetsfält inom vilka volontärerna engagerar sig har jag valt att kortfattat förklara de tre samhällssektorena, den offentliga, den privata och den ideella. Jag har även valt att försöka visa på vilket förhållande de har till varandra då de tre sektorena delvis verkar på samma arena om än under olika förhållanden och villkor.

Social välfärd på flera nivåer

Det sociala välfärdsarbetet i Sverige delas mellan landets tre sektorer, men det är den offentliga sektorn som innehar det huvudgripande ansvaret för att säkerställa välfärden för alla landets invånare (Svensson, Johnsson & Laanemets 2015). Sociala verksamheter utgår därför genom stat, region och kommun, men det är landets kommuner som genom svensk lagstiftning blivit ålagda att ha det yttersta ansvaret för att enskilda ska få den hjälp och det stöd som de behöver (Socialtjänstlag 2001:435).

Den privata sektorn, har sedan 1990-talet fått ett allt större utrymme i det att utöva socialt välfärdsarbete. Den privata sektorns engagemang går tydligast att återfinna bland de verksamheter som omsätter de vård- och behandlingsplaner som socialsekreterarna vid kommunernas socialförvaltningar tagit fram i sina utredningar (Sallnäs & Wiklund 2015).

Den ideella sektorns roll i det sociala välfärdsarbetet utgör en viss komplexitet. Sektorn består av en mängd olika aktörer, verksamheter och organisationer som bidrar på olika sätt till den sociala välfärden. Den ideella sektorn innefattar inte bara ideella föreningar så som Rädda Barnen eller Röda korset utan också olika typer av stiftelser, politiska partier, fackföreningar samt religiösa samfund och kyrkor. Alla dessa förgreningar innebär organisationer och verksamheter som staten beslutat ska ingå i civilsamhällets egna organisatoriska utrymme (Wijkström & Lundström 2002).

Det sociala arbetet inom de tre sektorerna pågår parallellt med varandra och i viss utsträckning också i samverkan med varandra. Under Socialstyrelsens årliga konferens 2004, som handlade om vem som i framtiden ska komma att stå för välfärden, konstaterade man också att detta växelvisa utbyte mellan stat och andra aktörer ska fortsätta att sträva efter att vara så elastiskt som möjligt så att det alltid finns utrymme för omdefinitioner och omförhandlingar i relation till samhällsförändringar och nya förutsättningar (Socialstyrelsens årliga konferens om den ideella sektorn 2004).

Regeringsförklaringen från den 6 oktober 2006 visar på att även statsmakten värderar den ideella sektorn högt i det att vårt samhälle ska fungera.

"Grunden för trygghet och gemenskap läggs i ett starkt civilt samhälle såsom föreningsliv, idrottsrörelser, kyrkor, samfund, och ideella organisationer. Solidariteten i de offentliga välfärdssystemen är ett komplement till ett samhälle som i högre grad präglas av medmänsklighet, ansvarstagande och idealitet.

Ett starkt civilt samhälle är också grunden för en stark demokrati. Ett ökat samarbete mellan den offentliga, privata och ideella sektorn är nödvändigt för att utveckla vårt samhälle"

Tidigare forskning

I detta kapitel kommer jag att presentera nationell och internationell forskning som studerat det frivilliga sociala arbetet. Kapitlet innehåller även forskning som behandlar vilka olika motiv som man anser ligger till grund för de frivilligas engagemang. Ett kort stycke kommer att beröra den forskning som studerat vem som väljer att bli volontär.

Ideellt socialt arbete på samhällsnivå

Forskare vid John Hopkins University i Baltimore genomförde mellan åren 1995-2002 en studie vars syfte var att kartlägga hur det ideella engagemanget ser ut internationellt. Studien visar att Sverige är ett land där den ideella sektorn är av stor betydelse. Drygt 4 % (4,03) av Sveriges BNP gick under denna period till frivilligt insatsarbeten. Av de 36 länder som ingick i studien placerade sig Sverige därmed på andra plats efter Nederländerna (Salamon & Sokolowski 2004). Beräknat på alla de verksamheter där man kan engagera sig frivilligt fann man enligt samma studie att runt 342000 av Sveriges invånare på ett eller annat sätt bidrog med ett ideellt engagemang och att runt 10 % av alla dessa engagerade sig inom sociala verksamheter (Ibid.). Det betyder att det vid tidpunkten för studien fanns runt 34000 människor i vårt land som utan ekonomisk ersättning utförde ideellt arbete inom någon form av social verksamhet.

Statistiska centralbyrån har efter uppdrag från regeringen gjort beräkningar på antalet ideellt engagerade inom civilsamhället. Redovisningen från SCB visade på att det under 2009 fanns ca 934000 ideellt engagerade i vårt land. Då SCB inte redovisade specifika resultat för exakt hur många av dessa som arbetade ideellt inom just de sociala verksamheterna är det svårt att göra en korrekt uträkning. Ser man till John Hopkinsstudien som menade att ca 10 % av Sveriges invånare på ett eller annat sätt engagerade sig inom just det området skulle siffran för människor med ideellt engagemang inom sociala verksamheter uppgå till kring 90000 personer¹. Den stora variationen av antal ideella inom de två olika studierna kan bero på den omtalade svårigheten att definiera och avgränsa ideella verksamheter. Av den anledningen kan man inte dra några långtgående slutsatser. Svensson (2015) menar att många studier kring ideellt engagemang utgår från olika definitioner, metoder och material vilket leder till ett källkritiskt dilemma (Ibid.).

¹ Författarens uträkning.

Det man med säkerhet kan säga enligt vad som framkommer i tidigare forskning är att den typ av socialt arbete som utförs sedan om den offentliga socialtjänsten under en tioårsperiod stadigt har ökat (Hammare 2013).

Ideella organisationer som komplement eller ersättare till det offentliga?

Lundström talar om den ideella sektorn som ett "alternativ", ett "komplement" eller en "ersättning" för den offentliga sektorn (Lundström 1995:54). Han beskriver den ideologiska och ekonomiska kris som under 1990-talet ledde fram till ett nytt synsätt på frivilligarbetet, där den dåvarande civilministern uttryckte en önskan om att släppa in frivilligsektorn som ett komplement eller en ersättning till den offentliga sektorn för att bryta upp onödiga gränser dem emellan (Ibid.).

Johansson, Nordfeldt & Johansson (2015) menar att från att man tycks ha sett de ideella organisationerna som en form av kvarleva från tiden före välfärdsstaten, väljer man idag att betrakta dem som viktiga komplement till den offentliga sektorn. Detta åsiktsskifte, menar författarna, kan bero på att staten tidigare alltför starkt trängt undan det civila samhället men i efterhand insett dess betydelse för välfärden.

Även på internationell nivå kan man finna liknande tankar. Enligt Beinare & Mc Carthy (2011) har Europakommissionen kritiskt granskat den utveckling EU står inför och kommit fram till att Europa behöver mer kunskap om hur vi bättre kan hantera både den ekonomiska men också den sociala utveckling som vi står inför. Författarna beskriver de steg man nu tagit mot ett större samarbete med civila samhällsorganisationer inom flera europeiska länder. Att intresset riktas mot civilsamhället, menar författarna, tyder på att EU nu önskar få ta del av civilsamhällets kunskap och värderingar inför olika beslutsfattanden och särskilt intresserad är man av de bredare perspektiv som de menar att de civila samhällsorganisationer har när det kommer till utbildning och hälsa (Ibid.).

Volontärerna

Schlegelmilch & Tynan (1989) visar på en brittisk studie som bland annat syftar till att göra en beskrivning av vilka människorna är som väljer att engagera sig ideellt. De menar att den

"typiska" volontären oftast är en medelålders kvinna med hemmavarande större barn och med högre utbildning.

I Bussel & Forbes studie (2001) tycks författarna ha kommit fram till liknande resultat. Även de tycks mena att det är fler kvinnor än män som engagerar sig och att de flesta är äldre än 50 år. De konstaterar vidare att flertalet antingen tycks arbeta heltid eller deltid och nämner även att de som engagerar sig, oftare har högre utbildning och bättre lön än de som inte engagerar sig (Ibid.). Författarna väljer dock att poängtera att även om det tycks finnas vissa drag av likheter bland de som engagerar sig ideellt, innebär det inte att man kan se på dessa som en homogen grupp. Det finns många anledningar till varför individer väljer att bli volontärer, och det finns också flera olika nivåer av frivilligt engagemang, allt ifrån ett engagemang där volontärer ställer upp ideellt och av fri vilja utan att få något betalt, till det där man som volontär motvilligt ställer upp och kräver något tillbaka. Bilden av den altruistiska volontären är med andra ord inte alltid sanningsenlig, menar författarna (Ibid.).

Motivation

Clary et al. (1998) presenterar i en forskningsstudie sex olika motiv och värderingsområden som de menar säger något om det frivilliga arbetets motiv. Det första motivet som de menar är av betydelse för volontärers engagemang är *värderingar*, dvs. att volontärerna ges möjlighet att uttrycka och visa sin omtanke för någon (Ibid.). Det andra motivet *förståelse*, syftar till att beskriva att volontärer ibland kan uppleva sitt engagemang som en möjlighet att få testa nya saker som kan komma att utveckla andra färdigheter än de dem redan har (Ibid.). Motivet *karriär* syftar till de möjligheter som det frivilliga engagemanget kan komma att leda till längre fram eftersom uppdraget som volontär inte sällan ses som en merit i form av värdefull livserfarenhet (Ibid.).

Ett fjärde motiv som författarna menar är av betydelse för volontärerna är att engagemanget ofta ger möjlighet till *sociala relationer*, en gemenskap som man kanske inte upplever annars (Ibid.). Det motiv som författarna benämner som *skyddande av egot* säger något om hur det frivilliga engagemanget kan fungera som skuldreducerare. Det är inte ovanligt att man som volontär upplever det svårt i det att man vet att man själv har det bättre än andra. Att engageras sig kan hjälpa en att känna mindre skuld (Ibid.).

Det sista motiv som författarna menar är av betydelse för det frivilliga engagemanget är vad de kallar för *förstärkning av egot*. De syftar på det faktum att en del volontärer har ett behov av att känna sig duktiga inför sig själv eller inför någon annan (Ibid.).

Principi et al. (2016) har i en studie undersökt vilka motivationsfaktorer som ligger till grund för äldres (60+) frivilliga engagemang. Dessa författare menar att det i huvudsak rör sig om två motivationsfaktorer, den altruistiska och den egoistiska, men att den altruistiska faktorn är större hos just de äldre. Den egoistiska faktorn visar på en önskan till självutveckling medan den altruistiska faktorn snarare beskriver hur individer väljer att ge utan att önska något tillbaka (Ibid.). Studien beskriver vidare dessa två huvudsakliga faktorers skillnad hos de äldre volontärerna som ett tecken på att två personer i samma ålder kan ha väldigt olika utgångslägen i livet. Medan den ena visualiserar sig som på väg in i pension och ett lugnare liv, kan den andra se pensionen som en möjlighet att starta upp nya företag (Ibid.).

Aguirre & Bolton (2013) har med hjälp av en kvalitativ studie undersökt vilka motiv som ligger bakom det frivilliga engagemang som utförs av volontärer som engagerar sig ideellt vid krissituationer. Författarna menar att den tidigare forskning som finns inom just deras ämne ofta talar om samma tre motiv, det altruistiska motivet, att man vill nå personligt självförverkligande eller att man vill växa som människa (Ibid.). Med sin studie ville författarna undersöka om den tidigare forskningen fortfarande visar sig vara aktuell eller om det i deras studie skulle framkomma andra motiv. Det visade sig att Aguirre & Boltons studie skulle komma att visa på snarlika resultat jämfört med den tidigare forskningen. De kom dock fram till den slutsatsen att det i synnerhet är *två* motiv som motiverar de volontärer som engagerade sig vid krissituationer, det altruistiska motivet och personligt självförverkligande (Ibid.).

Eva Jeppsson Grassman (1997) presenterar en kvalitativ studie som syftar till att få kunskap om det frivilliga arbetets innebörder. Hon menar att motiv och drivkrafter för det frivilliga engagemanget kan se olika ut. För vissa människor handlar det om en form av "vardagssolidaritet", att handla på det "lilla planet" och att göra något litet för någon annan (Jeppsson Grassman 1997:34). För andra handlar engagemanget om att ge "av det egna överflödet" till andra för att sedan uppleva "glädje", "uppskattning" och "tacksamhet" tillbaka (Ibid. s. 45). För de som är pensionärer tycks ett viktigt motiv vara att få möjlighet att "göra något nytt", något som kan "ersätta det arbete och de åtaganden man tidigare haft" (Ibid. s.

40). Jeppsson Grassman menar slutligen att det finns lika många anledningar till att människor engagerar sig frivilligt som det finns volontärer. Visst finns det återkommande teman och mönster menar hon, men i det stora hela handlar det mycket om "...en mosaik av personliga sammanhang" (Ibid. s. 91).

Teori

Föregående kapitel visar på att det finns en mängd olika perspektiv på motivation och på hur motiv för frivilligt engagemang kan kartläggas, teoretiseras och motiveras.

Utifrån det empiriska underlag jag fått fram under mina intervjuer har jag dock valt att fördjupa mig i Abraham Maslow's motivationsteori. Jag anser att denna teori, som innehar en positiv syn på människans självutvecklande förmåga, passar väl ihop med de tankar, upplevelser och resonemang som volontärerna beskrivit under intervjuerna.

Maslow's motivationsteori

Till skillnad från många andra psykologer och forskare ur sin samtid, valde Maslow (1908-1970) att lägga sitt fokus på det friska i människan. Han menade att människan är en varelse som i grund och botten är god, anständig och hederlig och som hela tiden strävar efter att nå självförverkligande (Hedegaard Hein 2012). För att nå ett självförverkligande måste olika grundläggande behov först vara helt eller delvis tillfredställda och Maslow utgick ifrån en pyramidstruktur för att förklara den inre hierarki som existerar mellan behoven. De tre grundbehoven som är placerad längre ner i pyramiden utgörs av fysiologiska (i pyramiden omnämns de som kroppsliga), trygghets- och gemenskapsbehov. Högre upp i Maslow's pyramid återfinns man behovet av att få känna uppskattning samt behovet av att få förverkliga sig själv.

(Källa: Google)

De fysiologiska behoven

Maslow beskriver i sin artikel *A Theory of Human Motivation* (1943) de primära och allra mest basala behoven hos människan som de fysiologiska behoven. Han hänvisar på denna nivå till en mängd olika behov som alla i sig kan ses som separata i bemärkelsen att var och ett för sig måste tillfredsställas, att inget av de fysiologiska behoven kan tillfredsställas genom något annat. De är med andra ord isolerade från varandra. Törst kan bara släckas genom att dricka, hunger kan bara mättas genom intag av föda, trötthet kan bara undvikas genom att få sova osv. (Ibid.). Att lyckas tillfredsställa de fysiologiska behoven är grunden för att människan ska kunna fokusera på sina andra behov. Innan de fysiologiska behoven är tillfredsställda ligger därför de andra behoven vilande. Det enda människan drivs och motiveras av är att tillfredsställa dessa grundläggande behov. När de väl är tillräckligt tillfredsställda kan människan fortsätta att sträva mot nästa behov, att känna trygghet (Ibid.).

Trygghetsbehovet

Trygghetsbehovet är kanske som allra mest tydligt när vi studerar barnen menar Maslow, men hela människans väsen, barnets såväl som den vuxnes, är fokuserat på att få uppleva trygghet (Ibid.). Trygghetsbehoven omfattar, precis som de fysiologiska behoven, flera olika känslor däribland behov av att få känna stabilitet, skydd, frihet från ångest och kaos, struktur och ordning och att det finns gränser mm. (Hedegaard Hein 2012). Mest tydligt visar sig otryggheten hos de mindre barnen eftersom de signalerar med hela sin kropp när dem inte känner sig trygga. Ju äldre man blir kan man, på ytan åtminstone, mer och mer anta ett oberört uttryck fast att man på insidan kan uppleva tumultartad oro om man känner sig otrygg. Att uppnå en känsla av trygghet handlar för barn ofta om att få uppleva struktur, att världen inför deras ögon är en organiserad och förutsägbar värld, men känslan av att vara älskad av sina föräldrar eller av någon annan för barnen viktig person är lika viktig menar Maslow (Maslow 1943). För den vuxna människan i dagens samhälle kan vi tydligast se trygghetsbehovet uttryckas genom att vi värderar våra anställningar högt. Vi värderar också en fast anställning högre framför en säsongsanställning eftersom den fasta anställningen innebär en större trygghet. Vi omger oss vidare av en mängd olika försäkringar som ska kunna säkerställa vår eller våra närståendes trygghet om vi blir sjuka, för den dag när vi blir äldre, om vi går bort i framtid osv. Behovet av trygghet gör också att vi människor tenderar att värdera det säkra och välkända högre än det osäkra och okända. Att vi lutar oss mot religion och filosofi menar

Maslow också vara ett sätt för oss människor att skapa trygghet, sammanhang och meningsfullhet i den värld vi är satta i och som vi inte helt förstår (Ibid.).

Gemenskapsbehovet

Då både de fysiologiska behoven och behovet av att få känna trygghet mer eller mindre är uppfyllda strävar människan vidare mot att få känna tillfredställelse genom gemenskapsbehovet. Detta behov innefattar i hög grad längtan efter att få känna sig älskad och uppskattad. Det är ett socialt behov som handlar både om att få ta emot och att få ge kärlek, ömhet och tillgivenhet (Hedegaard Hein 2012). Maslow (1943) menade att människor som inte upplever gemenskap och kärlek kommer att göra allt som står i sin makt för att söka efter det på ett eller annat sätt. Något av det värsta som kan drabba en människa är ensamhet och därför söker sig människan till olika sammanhang där hon får träffa andra människor. Får hon inte uppleva gemenskap med familj och vänner söker hon sig vidare mot andra grupper, även grupper som på ett eller annat sätt skulle kunna vara negativa för henne (Ibid.).

Behov av att få känna uppskattning

Det näst sista behovet Maslow beskriver i sin teori handlar om behovet av att känna uppskattning. Detta behov handlar både om att kunna värdera sig själv högt, dvs. att känna självrespekt och självaktning men också om att kunna känna så för andra människor (Hedegaard Hein 2012). Behovet är uppdelat i två delar där det ena riktar sig inåt och det andra utåt. Det inre visar sig som en önskan om att inför sig själv känna att man kan prestera, vara duglig, kompetent, självsäker, oberoende och fri (Ibid.). Det yttre behovet handlar om rykte och prestige inför andra medmänniskor (Maslow 1943). Det visar sig genom att människan har ett behov av att få uppleva beröm, känna sig uppskattad, sedd och bekräftad, få vara viktig för någon annan och värdesatt. Får man inte uppleva dessa känslor menar Maslow att människan kommer att känna sig mindervärdig, svag och hjälplös och i sin förlängning kan det leda till psykiska sjukdomstillstånd såsom neuroser (Ibid.). En stabil och sund självaktning bygger förstås på förtjänad respekt från ens medmänniskor och inte på falskt smicker menar Maslow vidare.

Behovet av självförverkligande

Den återstående motivationsfaktorn i Maslows behovspyramid är behovet av självförverkligande. Detta är ett behov som först efter att de fyra övriga behoven är tillräckligt

tillfredsställda kommer att växa fram som en form av rastlös längtan efter att förverkliga sig själv, "göra det bästa av den man är" (Ibid. 1943:38). Maslow menar att alla människor har egenskaper som behöver utvecklas. Är man konstnärligt lagd kommer det alltid att finnas ett driv efter att få skapa. Om man är musikalisk kommer man att vilja sjunga eller spela och tycker man om att skriva kommer det att finnas en naturlig längtan efter det. Egenskaperna behöver inte nödvändigtvis vara av kreativ karaktär. Det kan även vara en sådan sak som att sträva efter att bli en bra förälder, eller en stark idrottsman (Ibid.). Alla människor har ett naturligt inre driv som kommer att börja pocka efter det att de fyra första behoven är stillade. Maslow förklarar detta genom att säga:

This tendency might be phrased as the desire to become more and more what one is, to become everything that one is capable of becoming. (Maslow 1943:382).

Maslow kom att bli upptagen av att förstå och definiera den självförverkligande människan, som han menade var den mest sunda och mogna människan. Han beskrev henne som näst intill en annan ras och hon kom att sättas i centrum för hela motivationsteorin (Hedegaard Hein 2012). Det särskilda med de som nått denna nivå, menade han, var att de tycktes vara så osjälviska i sin karaktär (Maslow 1943). Medan människan i de fyra första nivåerna har ett egoistiskt fokus, verkar hon i denna nivå ha mycket mer av altruistiska element i sig.

Den självförverkligande människan

Den självförverkligande människan fick på många sätt en central roll i Maslows motivationsteori. Denna människa, så som han såg henne, styrs inte av det han kallar för "bristmotivation", dvs. av att hon måste säkerställa de fyra grundläggande behoven, utan hon styrs av helt andra motiv, mer oegoistiska menade Maslow. Till att börja med räds den självförverkligande människan inte alls det okända, tvärtom verkar hon finna en nyfikenhet i att utforska det och ta reda på "sanningen" om det (Maslow 1954:154). Maslow menade vidare att hon även tycks ha lätt för att känna en djup gemenskap med andra människor, inte bara med de som ingår i hennes närmsta familj och bekantskap utan även med okända människor. Av den anledningen upplever den självförverkligande människan ofta en viss irritation över andra människors trångsynthet och rädsla för det okända (Ibid.).

Den självförverkligande människan är vidare mycket mer problemcentrerad än egocentrerad och de problem hon engagerar sig i ligger mycket oftare utanför henne själva än inom. Av den

anledningen kan man ofta finna henne starkt engagerad inom olika projekt som hon vill vara med och lösa och som hon upplever att hon har ett ansvar i att delta i (Hedegaard Hein 2012).

Den självförverkligande människan och "Peak Experience"

Med begreppet Peak Experience menade Maslow att de flesta människor då och då i livet upplever total och gränslös lycka. Denna extrema lycka är något vi önskar att få uppleva om och om igen som ett slags permanent lyckotillstånd (Ibid.) Maslow menade dock att denna strävan mot att leva i ett evigt lyckorus inte på något sätt kan vara ett alternativ eftersom det kommer att vara omöjligt för oss att uppnå och därför kommer att göra att vi hela tiden känner oss misslyckade (Ibid.). Vi måste därför överge denna dröm och inse att lyckan är ett flyktigt tillstånd som vi bara kan uppleva då och då. Den självförverkligande människan inser detta och upplever Peak experience i de ögonblick hon lyckas att helt gå upp i det hon håller på med, när hon uppslukas av något som kräver hela hennes uppmärksamhet och då tid och rum för tillfället inte existerar (Ibid.). I detta tillstånd uppfattar den självförverkligande människan verkligheten klarare, riktigare och mer objektiv. Hon ser världen och livet för vad det är, som något gott, något man ska vara rädd om men inte rädd för. Maslow menar att hon i detta flyktiga tillstånd upplever en acceptans också för det i livet som inte är bra. Även det onda accepteras som något som är oundvikligt men kanske till och med nödvändigt. Peak experience kan därför leda till en terapeutisk upplevelse som i sin tur ger livet en viktig mening. En reaktion på denna upplevelse är ofta en stark känsla av tacksamhet, en tacksamhet som inte sällan mynnar ut i en önskan om att få göra gott för världen och för någon annan (Ibid.).

Metod

I det här kapitlet kommer jag att beskriva den metod jag valt för min studie. Jag kommer även att motivera mitt metodval och visa på dess förtjänster och begränsningar. Oavsett vilken metod man väljer för sin studie uppstår alltid frågan kring hur tillförlitlig den metod man valt är. Jag kommer därför även att diskutera det i detta kapitel. I slutet av kapitlet beskriver jag de vägar jag gått för att finna min undersökningsgrupp, hur arbetet med undersökningsgruppen utfördes samt min egen position till det ämne jag valt att skriva om.

Val av metod och dess förtjänster

Inför min uppsats har jag valt att använda mig av kvalitativ metod. Kvalitativ forskning skiljer sig på flera sätt från kvantitativ forskning. Den mest uppenbara skillnaden är att man med kvalitativ metod fokuserar mer på ord än på siffror. Av den anledningen får intervjun en framträdande roll för framställning av data. Den fungerar som ett viktigt redskap när man vill få bättre insyn i och kunskap om hur människor uppfattar sin sociala värld (May 2001). Eftersom det finns ett intresse hos mig att komma nära och skapa band till de människor jag fått tillåtelse att intervjua, för att på så vis få reda på hur de uppfattar, tänker och känner kring begreppen motivation, passar denna metod mig bra.

I valet av kvalitativ metod antar jag en induktiv ansats. Det betyder att den teori jag valt för min analys har genererats utifrån de forskningsresultat jag fått fram (Bryman 2013). Det finns därför ingen på förhand bestämd uppfattning eller hypotes kring vad mina forskningsresultat ska komma att säga, utan resultaten klargörs först efter det att jag har intervjuat mina respondenter.

Inom den kvalitativa forskningen existerar det sida vid sida flera olika varianter av intervjuer. Bryman talar om de strukturerade, de semistrukturerade, de ostrukturerade samt gruppintervjuerna (Ibid.). Från de strukturerade till de ostrukturerade rör man sig i ett spann från slutenhet till öppenhet i hur pass vida ordalag man önskar att respondenterna ska uttrycka sig. För min uppsats har jag valt den semistrukturerade intervjuformen (Se bilaga 2). Anledningen till att jag valt just denna form är att jag dels önskar kunna styra intervjuerna så att de håller sig inom de teman jag intresserar mig för, dels önskar att respondenterna ska uppleva en frihet i att uttrycka sig spontant och öppet. De semistrukturerade intervjuer erbjuder en flexibilitet som innebär att man kan anpassa frågorna efter intervjusituationen (Ahrne och Svensson 2015).

Metodens begränsningar

Alla metoder har sina begränsningar. När det kommer till den kvalitativa metoden menar många kvantitativt inriktade forskare att denna metod inte är tillräckligt tillförlitlig. I det menar dem bland annat att det sällan går att upprepa en kvalitativ intervju och därmed få exakt samma svar (Bryman 2013). Frågan kring hur stor sanningshalten i en undersökning är om man inte kan göra om den och få samma svar ställs därför på sin spets. Metoden anklagas vidare för att vara både impressionistisk och alltför subjektiv (Ibid.). Med det menar man att såväl forskare som respondent kan under intervjun välja att lägga tyngdpunkt och fokus på

vad de själva anser vara av vikt, vilket de som förespråkar kvantitativa metoder menar inte säkerställer en objektivitet. När det kommer till begreppet generaliserbarhet i den kvalitativa metoden menar en del forskare att metoden utgör ett dilemma eftersom det finns svårigheter i det att generalisera. Man kan sällan intervjua ett så stort antal individer att det går att påstå att något är en generell sanning. Den kvalitativa metoden ställer därför helt andra krav på trovärdighet och generaliserbarhet, menar Ahrne & Svensson (2015).

Det här är en förförståelse som jag har tagit med i mitt val av metod, men då det inte går att finna en metod som på ett bättre sätt klarar av att svara på mina frågeställningar, utgör den kvalitativa metoden den bästa för min studie. Trots det är kritiken från de kvantitativa förespråkarna något jag har försökt att ha i åtanke under intervjuerna. Jag har genomgående tänkt på att inte ställa några ledande frågor utan försökt hålla alla frågor så öppna som möjligt. Jag har vidare tänkt på att förhålla mig så objektiv som möjligt. Jag vet också att min studie på inget sätt är representativt för hur alla volontärer tänker och känner. Min studie rör sig enbart inom ett begränsat område och med ett begränsat antal deltagare.

Metodens trovärdighet

Trovärdigheten inom den kvalitativa metoden är av särskild vikt eftersom metoden inte kan erbjuda de siffror och tabeller som den kvantitativa metoden kan göra. Man behöver därför finna andra sätt för att säkerställa trovärdigheten. För min studie har jag valt att ha en hög transparens. Det innebär att jag som forskare redogjort för alla de steg jag har tagit i min forskningsprocess. På detta sätt öppnar jag upp för möjlighet till diskussion och kritisk reflektion (Ahrne & Svensson 2015).

Under inläsningen av mitt ämne har jag även valt att använda mig av så många olika källor som möjligt. Att se till den variationen av åsikter som finns kring motivation och frivilligt engagemang har varit viktigt för mig för att få den bredd som behövs för att nå fram till en så objektiv sanning som möjligt. Denna process kallas för triangulering och visar på hur man arbetar för att belysa sitt ämne från flera olika håll för att inte riskera att en studie blir alltför snäv och riktad (Ibid.).

Ett annat sätt att skapa trovärdighet inom den kvalitativa metoden är att man återkopplar till fältet. Det innebär att man som forskare återkommer till deltagarna för studien och låter dem ge sina synpunkter (Ibid.). Det är en metod jag kommer att använda mig av i efterhand då det dessvärre inte ges möjlighet under uppsatsskrivandets gång. Jag ser det dock som en viktig del av läroprocessen och ser därför fram emot att få ta del av deras åsikter.

Urval

Det urvalssätt jag valt att tillämpa för min studie är vad Bryman benämner för målstyrt tvåstegsurval (Bryman 2013). Detta tillvägagångssätt är uppdelat i två delar. För min studie har dessa två delarna inneburit att först välja ut lämplig frivilligorganisation och därefter komma i kontakt med volontärer som är ideellt engagerade inom organisationen. Val av organisation föll på en frivilligcentral som anordnar volontäruppdrag som en komplement till stadens ordinarie tjänster. Anledningen till att valet föll på denna central var att det är en aktiv och väl omtalad frivilligcentral med många engagerade volontärer. Den är också politiskt och ideologiskt obunden vilket jag ansåg vara av betydelse då min studie har ett fokus på mänskligt engagemang som inte i första hand har sin grund inom en särskild ideologi eller tro.

Efter kontakt med samordnarna vid frivilligcentralen bestämdes det att jag skulle skriva ett missivbrev som samordnarna kunde skicka ut till volontärerna (se bilaga 1). Missivbrevet innehöll dels en kort presentation av vem jag är, men också en beskrivning av vad syfte och ändamål med studien var. Brevet skickades ut till alla volontärer inom organisationen och gensvaret var stort. Ahrne & Svensson (2015) menar att för att ett empiriskt materialet ska vara tillräckligt brett och tillförlitligt behöver man komma upp i ett antal av mellan 6-8 intervjuer.

Jag valde att intervjua sju av de respondenter som hörde av sig. För mig var det viktigt att respondenterna utgjorde en så stor spridning som möjligt. En förhoppning var att få till en blandning av män och kvinnor och gärna i varierande åldrar. Medan jag lyckades med det förstnämnda visade sig det sistnämnda bli svårare då de flesta som valde att höra av sig var något äldre. Detta till trots upplevde jag ändå spridningen som någorlunda god då respondenterna hade olika arbets- och livserfarenheter samt engagerade sig inom olika frivilliga engagemang.

Tillvägagångssätt

Alla sju intervjuer skedde i frivilligcentralens egna lokaler och tog i genomsnitt 35-40 minuter. Att vi kunde vara i lokaler som respondenterna redan stiftat bekantskap med upplevdes som ett bra alternativ. Chanserna till att de skulle känna sig trygga och avslappnade ökade vilket var något som jag såg som viktigt för att intervjuerna skulle bli så bra som möjligt.

Inför varje intervju var jag noga med att informera var och en om anonymitet och frivillighet (Ahrne & Svensson 2015). Jag säkerställde även att det gick bra att jag spelade in samtalen på en diktafon, vilket godkändes för alla utom en. För denna respondent förde jag istället anteckningar.

När det kommer till inspelning av intervjuer finns det både fördelar och nackdelar. Fördelarna är att man bättre kan fokusera på själva samtalet. Man blir en aktiv lyssnare och kan lättare ställa naturliga följdfrågor. Inspelningar underlättar även inför den kommande transkriberingen eftersom man bibehåller intervjupersonernas ordalag och uttryckssätt (Bryman 2013). Nackdelen med bandspelare är att det för vissa kan upplevas som svårt att svara på frågor när man vet att samtalen spelas in, vilket var just vad som hände för den respondent som inte kände sig riktigt bekväm. En annan nackdel med att spela in intervjuerna är att man har den tuffa uppgiften med transkriberingsarbetet kvar efter avslutad intervju. Dessa båda nackdelar till trots ansåg jag att fördelarna övervägde och det kändes därför som ett bra beslut att använda mig av inspelning.

Etiska överväganden

Det finns en åtskillnad mellan forskningsetik och forskareetik. Forskningsetik handlar å ena sidan om hur man i sin forskning går tillväga för att värna om forskningsdeltagarnas människovärde, självbestämmande och integritet (Kalman & Lövgren 2012). Forskareetiken å andra sidan handlar mer om forskarens ansvar gentemot forskningen och avser då i synnerhet det ansvar man har kring hur man publicerar sitt material samt att man inte plagierar, fuskar eller på annat sätt far med oredligheter (Ibid.).

I min studie har jag gjort mitt yttersta för att hålla en god forskningsetik men också för att föra en korrekt forskareetik. Det innebär bl.a. att jag har tagit hänsyn till de fyra etiska krav som man noggrant bör förhålla sig till när man genomför en studie. De fyra kraven omfattar informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet (Ibid.).

Jag har vid två tillfällen, dels i det utskickade missivbrevet och dels inför varje intervju, informerat mina respondenter om studiens syfte och ändamål. Jag har vid samma tillfällen även informerat om att intervjuerna är frivilliga, att de när som helst går att avbryta och att man inte behöver svara på frågor om man inte vill. Jag har vidare tagit hänsyn till de etiska kraven genom att avidentifiera de respondenter som jag har fått förtroende att intervjua. Det innebär att de namn som förekommer i textens analysdel inte är respondenternas riktiga namn utan påhittade. Jag har även valt att avidentifiera vilken frivilligcentral jag samverkat med för

att komma i kontakt med respondenterna. Jag har vidare informerat respondenterna om att intervjuerna enbart kommer att tjäna min egen studies syfte och därför inte kommer att användas i något annat sammanhang (Ibid.). Inför varje intervju säkerställde jag också att mina respondenter samtyckte till att jag spelade in samtalen. Vid alla tillfällen utom vid ett godkändes det och för just detta tillfälle förde jag, som tidigare nämnts, istället anteckningar. Att få ett samtycke för de beslut man tar som kan påverka andra människor är överlag en grundsten i det forskningsetiska tänkandet. Utan det viktiga samtycket är det uppenbart att man inte kan arbeta vidare med sin studie och samtidigt behålla ett gott forskareiskt omdöme (Ibid.).

Till sist informerade jag också om att alla inspelningar efter transkriberingens slutförande kommer att raderas. Med dessa olika initiativ anser jag att jag har gjort mitt yttersta för att låta min studie genomsyras av god forskningsetik och min önskan är att alla inblandade, jag såväl som mina respondenter, ska kunna känna oss trygga i att studien har utförts på ett kvalitativt tryggt och tillförlitligt sätt.

Min egen position

Under HT 2015 gjorde jag min socionompraktik inom Svenska kyrkan. Då kyrkan själv arbetar med ett stort antal ideella medarbetare och samtidigt har ett nära samarbete med flera frivilligorganisationer mötte jag på ett naturligt sätt många engagerade volontärer. Ett intresse och en förundran över dessa människor växte under terminen fram och det föll sig till slut självklart att min studie skulle handla om dem.

Jag har själv aldrig varit engagerad som volontär och har därför ingen personlig erfarenhet av hur det är. Trots min ringa erfarenhet har alla de möten jag haft det senaste läsåret med volontärer och kyrkans ideella medarbetare med stor sannolikhet kommit att påverka hur jag tänker och känner kring dem. För mig är det trots det viktigt att göra min studie så rättvis som möjligt och jag har därför ansträngt mig för att försöka förhålla mig så objektiv som möjligt.

Bearbetning

Efter varje intervju transkriberade jag det inspelade materialet. Inspelningarna tjänade ett gott syfte eftersom jag i detalj fick möjlighet att minnas och skriva ner vad vi hade talat om. Ett inspelat material ger därmed en hög kvalitet på den data man får fram (Jönsson 2010).

Bryman (2013) menar att det är viktigt att man i ett så tidigt skede som möjligt börjar koda sitt material. Redan under transkriberingen gulmarkerade jag därför de citat som jag tänkte kunde vara av betydelse inför kodningen. Efter att ha läst igenom alla de transkriberade intervjuerna uppmärksammade jag ett mönster som visade på att respondenterna verkade tala mer utifrån vissa av mina intervjufrågor än om andra. Efter intervjuernas slutförande markerade jag dessa intervjufrågor i olika färger och valde därefter ut centrala citat som var kopplade till frågorna och markerade dem i samma färger. De olika frågorna tillsammans med sina citat kom att bli till fyra olika teman vilka senare utgjorde det viktiga analysmaterialet.

Under analysens fas tvingades jag om och om igen att återvända till min valda teori men också till den tidigare forskningen för att i växelverkan mellan dessa båda kunna belysa mitt material (Ahrne & Svensson 2015).

Stundtals var det svårt att koppla citat så att de fungerade väl med både den tidigare forskningen men också med teorin och i efterhand tänker jag att det hade varit klokare att söka efter tidigare forskning efter att jag haft mina intervjuer.

Presentation av intervjupersoner

Respondenterna och volontärerna Mariuz, Bodil, Ulla-Karin, Birgitta, Mikael, Olof och Inger är alla verksamma inom samma frivilligcentral. Mikael är en studerande 40-åring som sedan av studierna och utöver det ideella engagemanget arbetar med människor. Han är den ende av respondenterna som inte är pensionär. Mikael har ett stort språkintresse och drömmer om att i framtiden kunna livnära sig som tolk. Hans frivilliga engagemang återfinns framför allt i språkundervisningen för de ensamkommande flyktingungdomarna. De övriga två männen i studien, Mariuz och Olof, engagerar sig även de mestadels för de ensamkommande ungdomarna men Olof har även ideella uppdrag inom annan frivilligorganisation. Båda har i sina yrkesverksamma liv arbetat inom utbildning.

Också Birgitta har varit yrkesverksam inom utbildning men engagerar sig numer framförallt ideellt med äldre- och handikappfrågor. Ulla-Karin har arbetat som kommunikatör i ett större företag och har alltid haft ett stort språkintresse. Idag engagerar hon sig så ofta hon får möjlighet frivilligt som guide och ibland med de ensamkommande ungdomarna. Inger har varit och är delvis fortfarande verksam musiker och engagerar sig frivilligt i olika musik och dansverksamheter där hon känner att kreativiteten får sitt utlopp. Bodil har arbetat inom människovårdande yrken. Som pensionär har hon nu sitt hjärta inom en ideell caféverksamhet där hon gillar att umgås med besökarna.

Resultat och analys

I det här kapitlet kommer jag att redovisa en integrerad resultat och analysdel. Den tidigare forskning som jag tagit del av samt det insamlade intervjumaterialet kommer tillsammans med Maslow's motivationsteori att utgöra det fundament som kapitlet kommer att bygga på. För att skapa struktur har jag som tidigare nämnt valt att utgå ifrån olika teman. I början av varje tema diskuterar jag kort hur samtalen förlöpte. Därefter kommer jag att varva citat med referat från tidigare forskning samt applicera det teoretiska perspektivet.

Att ge och ta emot

Många av de volontärer jag intervjuade talade om viljan att bidra med något. Även om det ibland fanns en osäkerhet kring vad man kunde bidra med, upplevde jag att flertalet volontärer förmedlade en slags övertygelse i det att alla kan göra något. Många talade också om hur "skönt" och "bra" det kändes att faktiskt ge av sin tid och sitt engagemang.

De som upplevde att de fick bekräftelse på att deras frivilliga insats hade lett till något bra eller till glädje för någon annan, talade ofta om sitt engagemang genom att beskriva att de upplevde att "de fick så mycket tillbaka". De tycktes uppleva en känsla av belöning.

En typ av belöning kunde vara den glädje de själva kände över att faktiskt vara på plats och kunna bidra, en annan belöning var i form av den tacksamhet och glädje de menade sig uppleva hos de människor de hjälpte. Två respondenter uttryckte sig så här:

De är ju väldigt trevliga och intressanta de här ungdomarna som vi har hand om, väldigt charmerande med tanke på deras bakgrund, vad de har gått igenom. Det känns väldigt roligt att kunna bidra med någonting. Och de är så oerhört tacksamma för att de får hjälp och så, så att det är inte svårt då liksom. (Mariuz)

Så jag tog mig dit och träffade killarna. Jag var där ett par gånger. Det kändes bra att kunna hjälpa till, se glädjen i ögonen hos killarna när de fick smaka på lite svenska ord och så. (Mikael)

För de båda respondenterna tycktes det alltså kännas bra att kunna hjälpa till och den uttryckta tacksamheten och glädjen från "ungdomarna" och "killarna" tycktes betyda något för deras motivation.

Den tidigare forskningen talar ofta om de olika motiv som finns till varför volontärer väljer att engagera sig. För vissa volontärer är engagemanget av renodlad altruistisk karaktär (Aguirre & Bolton 2013). För andra volontärer tycks det mer vara en blandning mellan osjälviskhet och egoism (Clary et al. 1998).

Man engagerar sig för att man vill men man behöver få något mer ut av det. Vad man önskar få ut av sitt engagemang varierar. För en räcker det kanske med ett tack, medan det för en annan krävs något mer. En respondent uttryckte till exempel sin besvikelse över att vid ett tidigare tillfälle som volontär inte alls upplevt att han fick något ut av sitt engagemang. Han kände att han inte hade blivit sedd. Detta fick till följd att han valde att avsluta sitt engagemang i just den organisationen.

Så då var jag där ett tag men tröttnade efterhand för att jag kände att de såg mig inte. Det är ju en del av det här. Jag sticker inte under stol med att jag behöver få ut något av det själv.
(Olof)

Att engagera sig som volontär ses ofta som en oegoistisk handling. Engagemanget handlar nästan uteslutande om att ge. Flertalet av intervjupersonerna i Jeppsson Grassmans intervjustudie (1997) tycks också mena att det verkliga motivet med frivilligt engagemang är att ge och inte att få. Kan det vara så att denna oskrivna regel påverkar de som engagerar sig?

En av respondenterna uttryckte vid ett tillfälle den svårighet han ibland upplever i det att ta emot tacksamhet från någon han hjälper. För honom tycktes givandet vara en självklarhet och som inte kunde kräva någon motprestation.

Jag var i stan en dag med en vän och gick förbi en streetchurch. Där gav dem mig en lapp som jag vecklade ut och där stod det "Att ge betyder mer än att få". Och då började jag att fundera. Ja, det kom lite spontana insikter i det här med att kunna ta emot något, det är minsann inte det lättaste. Det är så många som säger tack tack till mig, men det behöver de ju inte. (Mikael)

Att tolka ovan citerade utsagor och att på dem applicera ett teoretiskt perspektiv innebär att det behöver föras en diskussion kring vad som motiverar volontärerna i deras givande och tagande. Sett ur ett humanpsykologiskt perspektiv och med hjälp av Maslow's motivationsteori kan man se att upplevelsen av givandet och tagandet hos de intervjuade volontärerna delvis tycks vara skiftande. För samtliga citerade respondenter verkar det finnas

en grundläggande vilja och önskan om att ge och få dela med sig men när det kommer till att ta emot är variationen dock större.

Maslow menar att de flesta delarna i motivationspyramiden i sitt innersta är ett uttryck för att tillfredställa ett eller flera egna behov (Hedegaard Hein 2012). För att kunna ge till andra och engagera sig i deras behov måste dessa grundläggande och så kallade egoistiska behov vara mer eller mindre tillfredställda. Vad som skiljer andra individer åt från de som nått den översta nivån i motivationspyramiden, den nivå som Maslow kallar för självförverkligandet, tycks enligt Maslow vara att de är osjälviska till sin karaktär. Han menar att då de haft möjlighet att på olika sätt tillfredställa de mer basala behoven, kan de nu avvara kraft att ge till andra. De har uppnått möjligheten till att bli vad Maslow kallas för "basically satisfied" (Maslow, 1943:383).

För den respondent som kände ett behov av att få bli sedd för att känna motivation till att engagera sig volontärt är motivet att få känna uppskattning avgörande för detta engagemang. Motivets uppskattning går att återfinna på den näst översta nivån i Maslow's pyramid och handlar om ett yttre behov av att få känna sig sedd och bekräftad, uppleva sig som viktig och värdesatt av någon annan (Ibid.). Det Olof med sitt citat tycks uppleva är inget unikt utan återspeglas även hos en del av intervjupersonerna i Grassmans studie (1997).

Maslow menar att alla människor i civiliserade samhällen har behov av att känna sig värdefulla. Utan den upplevelse känner man sig underlägsen, svag och hjälplös (Maslow 1943).

En social gemenskap

Ett av de samtalsämnen som i särklass dominerade under intervjuerna var hur högt många av volontärerna skattade den gemenskap som uppstår på ett eller annat sätt när de engagerar sig. De flesta volontärer som ingick i studien var pensionärer och upplevde ett behov av att komma ut och möta andra.

För en del av respondenterna tycktes behovet av att få uppleva social gemenskap tillsammans med just de andra volontärerna vara ett viktigt motiv för sitt frivilliga engagemang. För andra volontärer var motivet att få träffa de människor vilka man valt att engagera sig för minst lika viktigt.

Mariuz och Olof beskriver här hur de ser fram emot mötena med, så som jag tolkar det, de andra volontärerna.

Vi gör vad vi kan och vi är ett stort glatt gäng där. Vi är en massa pensionärer och många är pensionerade lärare och så. Så då träffar man ju många vuxna och det är ju bra för jag är ju inflyttad till X-stad. Jag har bott i X-by i hela mitt liv och så har jag haft en särbo här och när jag blev pensionär så flyttade jag hit och då behöver man ju träffa vuxna. (Mariuz)

När jag flyttade hit ner var jag nypensionerad och jag kände att jag behövde göra något av två skäl. Dels kunde jag inte bara gå och trampa hemma och dels kände jag att det också är ett sätt att komma ut och träffa andra. (Olof)

Att de flesta av de som jag intervjuat var pensionärer visar inte på något undantag. Bussel & Forbes (2001) menar i sin studie att det är mer vanligt förekommande att det är de äldre som engagerar sig och ofta är det människor som varit mycket aktiva yrkesverksamma (Ibid.).

Då man går i pension lämnar man inte bara en arbetsplats. Flera respondenter påpekade att de upplevde att den gemenskap som de var vana vid när de hade ett arbete att gå till, som pensionär nu hade påverkats och blivit annorlunda. Det uppstod ett behov av att få komma ut och uppleva social gemenskap med andra.

Bodil och Birgitta förklarar det så här.

Ja det är den sociala biten. Jag tycker om att diskutera och träffa människor. Bemötandet är intressant och jag behöver det själv. Om man kallar det egoism eller något så får det vara så, men jag får lov att göra min egen resa tillsammans med andra. (Bodil)

Mötet mellan människor. Jag är ju trots allt en äldre. Jag gillar ju mötet. Bristen på mänsklig kontakt leder ju till psykisk ohälsa, till dålig integration, så för mig är mötet med människor guld värt. Det är ju det här med kommunikation, att inte gömma sig inom sig själv, att ta del av varandras öden. Alla har vi ju öden. (Birgitta)

Medan pensionärerna Mariuz och Olof främst tycks söka motivation genom gemenskap med de andra volontärerna, verkar det som om Bodil och Birgitta upplever att de får sina behov av motivation tillfredställt genom de människor de träffar i sina uppdrag som volontärer.

Maslow menar att för motivationens skull spelar det ingen roll vem som uppfyller behovet av gemenskap. Huvudsaken är att människan får känna den viktiga gemenskapen och tillhörigheten tillsammans med någon (Hedegaard Hein 2012). Maslow väljer också att tillägga att även om gemenskapen för vissa kan verka mer eller mindre ytlig, ligger det i

botten en djupare längtan efter att vara behövd, inkluderad och älskad. Avsaknad av dessa känslor gör att individen kommer att "hungra" efter vänner, kärlek eller efter en plats i gruppen, "vilken som helst", menar Maslow (1943:381). Men det handlar inte bara om att själv få uppleva sig behövd eller älskad utan att få känna att andra också är behövda och älskade av en själv (Ibid.).

Utifrån vad respondenterna säger i citaten skulle man kunna tänka sig att den sociala gemenskap som det frivilliga engagemanget innebär motiverar volontärerna, om än på något olika sätt, då de tycks uppleva att gemenskapen fyller ett viktigt behov.

Ansvar och skyldighet

Borde det inte vara samhällets skyldighet att säkerställa välfärden? Är det rätt att man som volontär ska utgöra en viktig samhällsfunktion? Svaren på dessa frågor kom att bli otroligt berikande och intressanta och inte alls så negativa som jag trodde. Även om någon respondent uttryckte en samhällskritisk synpunkt, visade det sig att flertalet volontärer tycktes anse att det var en medmänsklig skyldighet att värna om varandra. Begreppet solidaritet kom att uttryckas flera gånger. Det fanns en tydlig känsla av att många respondenter ansåg att alla människor borde engagera sig. Det är inte enbart samhällets ansvar verkade man mena.

Det borde vara en inneboende kraft hos människan tycker jag, att man solidariserar sig med dem. Jag menar vi har ju, vi är ju sekulariserade i det här landet. (Mariuz)

Nu är det ju så ett skarpt läge, all denna invandring, och då tänkte jag att var och en måste ju försöka göra någonting. Det går inte att bara, att det offentliga, att institutionerna eller politikerna gör någonting utan var och en måste göra något. **Jag** måste göra någonting! (Inger)

Vad Inger säger kan också tolkas som att alla borde göra någonting *eftersom* samhället brister i det att ensamt klarar av "all denna invandring". Den oförmåga som finns i samhället i det att värna om varje individ måste alltså täckas upp av någon och även hon själv har ett ansvar i det, tycks hon mena.

När det kommer till samhällseliga brister menar Jeppsson Grassman (1997) att missnöje såväl som oro, historiskt sett alltid haft en stor påverkan för föreningars och verksamheters

uppkomst. Hon beskriver den svenska folkrörelsetradition som något som vittnar om det (Ibid.).

Trots att det under intervjuernas gång inte uttrycks något direkt missnöje från volontärernas sida gällande samhällsliga brister, kan man ändå ana en tendens till oro i hur Ingers uttrycker sig när det kommer till hur det ska gå.

Det finns en inre röst som säger att detta behöver världen, detta behöver världen nu. Gör någonting. Det är en inre röst som säger det. Verkligen! (Inger)

Det är när vi talar om Ingers engagemang som dessa ord kommer. Hon menar att det som motiverar henne är den skyldighet hon känner i det att hjälpa andra som har det svårt. Under intervjun framkommer det även att hon känner ett djupt medlidande över de flyktingar som är kvar i olika läger runt om i Europa. Hon tänker på dem när hon äter och duschar. Att hon kan göra allt det när andra har det så svårt tycks ha en påverkan på henne.

Jag känner deras behov väldigt starkt. Det är det som driver mig kan man säga. (Inger)

Inom den humanistiska psykologin ses människan som en medveten varelse med stor potential att forma sitt eget liv. Hon har också en intentionen att ge livet en verklig mening (Hedegaard Hein 2012). Det kan hon göra på olika sätt. Att känna solidaritet och medlidande med andra är ett sätt. Här kan man se vissa likheter i hur Mariuz, Birgitta och Inger tänker och känner inför de människor de engagerar sig för. De visar alla tre att de har en förmåga att kunna sätta sig in i hur andra människor tänker och känner. Den förmågan tycks leda till att de upplever en motivation i att agera.

Maslow menar att den självförverkligande människan har en stark förmåga att se andra människors behov. I sin bok *Motivation and personality* (1954) säger han:

They are therefore far more apt to perceive what is there rather than their own wishes, hopes, fears, anxieties, their own theories and beliefs, or those of their cultural group (Maslow, 1954:154).

Det finns en viss överensstämmelse mellan det Mariuz, Birgitta och Inger upplever och säger och vad Maslow tycks mena. Maslow använder sig i sin motivationsteori ibland av begreppet

Peak experience för att förklara att de människor som kan se på världen med öppna, sanna och oegoistiska ögon har en möjlighet att vara tacksamma för det som de själva har som de vet att andra inte får (Hedegaard Hein 2012). Denna tacksamhet leder ofta till en motivation att dela med sig och göra gott för de mindre lyckligt lottade. Peak experiencekänslan leder därför ofta till en stark känsla av förpliktelse och hängivenhet vilket kan mynna ut i en form av mission eller kall som många av de, som blivit vad Maslow kallar för självförverkligande människor, tycks känna (Maslow 1954). Utifrån citaten och den uppfattning jag fick under intervjuerna kan man därför tolka de tre respondenters engagemang som kanske just ett slags kall eller en form av mission.

Glädje som egoistiskt eller altruistiskt motiv

Som en röd tråd genom alla intervjuer förhöll man sig till temat glädje som ett viktigt motiv för sitt engagemang. Trots detta viktiga och gemensamma motiv upplevde jag en konkret skillnad i varifrån man menade att glädjen har sin källa. En del volontärer tycks uppleva glädje *genom* den gemenskap de får med andra människor eller *genom* de upplevelser de får vara med om under sitt engagemang. Andra volontärer tycks uppleva glädje *bara för att* de engagerar sig, som om engagemanget i sig självt leder till den glädje som behövs för motivationen. För vissa volontärer verkar alltså glädjen nästintill vara ett krav för att man ska känna sig motiverad till att engagera sig medan andra volontärer tycks mena att glädjen kommer av sig själv ur själva engagemanget. Volontärernas engagemang tycks så tillvida vara en variation mellan egoistiska och altruistiska motiv.

Ulla-Karin och Olof beskriver vad deras glädje bottnar i inom sina engagemang.

Jag vill gå hem med den där positiva känslan. Jag vill göra sådant som kan glädja andra men som jag själv mår bra av. (Ulla-Karin)

Ja, och jag dras ju gärna till sådant som är spektakulärt. I somras var det ju ett folkdanslag som var här. Jag bara upptäckte det och gud, vad roligt det här var. Och jag tänkte att här skulle man ju kunna vara mer, visa folk till bussen och så. Sånt där gillar ju jag. Lite fart och fläkt och lite lustfullt, det är kul! Så att jag ska hålla ögonen öppna efter nya sådana här jippon. (Olof)

Ulla-Karin och Olof tycks i dessa citat mena att motivationen till deras engagemang till en viss del är att det ska vara roligt och att man ska gå hem med en glädje. Man skulle kunna se på dessa motiv som delvis egoistiska.

Principi et al. (2016) beskriver de äldres frivilliga engagemang som just uppbyggt på en variation mellan egoistiska och altruistiska motiv. Variationen av motiv beror till stor del på vilka resurser man själv har som individ, menar de.

Vissa människor har ett behov av att känna och uppleva glädje för att engagera sig och andra kan uppleva glädje, som beskrivits ovan, genom bara det faktum att de engagerar sig. Men variationen mellan altruism och egoism har inte enbart att göra med individ. Samma individ kan ha två (eller fler) motiv för sitt engagemang.

Ulla-Karin berättar under en annan del av intervjun om den glädje hon känner i sina uppdrag.

Ja men jag tycker ju att det är så kul. Jag känner en sån glädje i alla mina uppdrag. (Ulla-Karin)

Ulla-Karin tycks alltså också mena att hon känner glädje när hon engagerar sig och hon känner så i "alla sina uppdrag". Det skulle kunna tyda på att hennes engagemang har flera motiv.

Man kan fundera över om det överhuvudtaget finns några rakt i igenom altruistiska eller egoistiska motiv när det kommer till volontärers engagemang.

Enligt Aguirre & Bolton (2013), är den vanligaste anledningen till äldres frivilliga engagemang en inre önskan om självförverkligande och i detta självförverkligande menar författarna vidare, finns det *både* egoistiska och altruistiska motiv. När det kommer till det altruistiska motivet är det inte sällan kopplat till egna erfarenheter av att tidigare i livet ha haft det svårt och att man därför vill kunna hjälpa andra i samma situation (Ibid.).

Maslow (1943, 1954) samt Aguirre & Bolton (2013) talar alltså alla om människans önskan och strävan mot ett självförverkligande, men medan Aguirre och Bolton talar om motiven som både egoistiska och altruistiska tycks Maslow förklara det med att en handling som regel inte uppkommer ur ett enda behov. Människan försöker ofta tillfredställa fler behov i en och samma handling (Hedegaard Hein 2012). Sett ur det perspektivet kan glädjemotivet för volontärerna alltså vara dubbelspåriga i den bemärkelsen att engagemanget gärna får skänka glädje både för egen del men också för någon annans del. Det är Ulla-Karins första citat i detta tema ett bra exempel på då hon säger att hon " jag vill göra sådant som kan glädja andra men som jag själv mår bra av ".

Aguirre & Bolton (2013) beskriver denna dubbelhet som en inre motivation att göra yttre skillnad.

Maslow (1954) själv menar att människor som strävar mot självförverkligande inte på något sätt är helt färdiga och alltigenom oegoistiska individer, tvärt om. De kan mycket väl ha behov av att både ge och ta. De har däremot ett avslappnat förhållningssätt till det faktum att de inte är perfekta och känner därför ingen skuld i det (Ibid.).

As the child looks out upon the world with wide, uncritical, undemanding, innocent eyes, simply noting and observing what is the case, without either arguing the matter of demanding that it be otherwise, so does the selfactualizing person tend to look upon human nature in himself and in others. (Maslow, 1954:156)

Både Ulla-Karin och Olof visar alltså med sina citat att glädje är en viktig källa för deras motivation. Men behovet att känna glädje säger alltså egentligen ingenting om var de befinner sig i Maslows motivationspyramid. Enligt Maslow ser vi att de strävar mot en form av självförverkligande genom att de har en önskan om att dela med sig med de tycks vidare ha ett avslappnat förhållningssätt till det faktum att de behöver få ut någonting av det själva.

Sammanfattning av resultat och analys

I resultat och analysdelen har jag valt att applicera Maslow's motivationsteori samt den tidigare forskning jag använt mig av på fyra olika teman. Dessa teman är grundade på vanligt förekommande mönster i form av tankar och uttryck hos de sju volontärer jag haft möjlighet att intervjua. Enligt Maslow's motivationsteori grundar sig all motivation till det vi gör i våra liv i en strävan efter att uppfylla fem olika kategorier av behov fördelade på lika många nivåer. Maslow använde sig av en pyramidstruktur för att visa på en slags inbördes hierarki mellan dessa behov, där de mest grundläggande behoven för motivation går att återfinna i pyramidens botten. Maslow menade vidare att för att man som människa ska kunna nå en ny och högre nivå i motivationspyramiden måste de lägre och grundläggande behoven först vara tillfredställda.

Att applicera de fyra teman jag utgått ifrån i pyramidens olika nivåer har varit ett sätt att försöka strukturera vilka behov för, eller motiv till, det frivilliga engagemang som gjort sig påmind under samtalen.

Det första temat, som handlade om möjligheten att få ge och ta emot, utgår ifrån motiven självförverkligande respektive självskattning och återfinns därför högt upp i Maslow's pyramid. Motivet att vilja ge utan att önska någon motprestation menar Maslow är en vilja till självförverkligande eftersom vi drivs av att göra "det bästa av dem vi är" (Maslow, 1943:382). Att vi människor får möjlighet att känna att vi uppskattar oss själva men också att andra uppskattar oss för dem vi är och för det vi gör, är avgörande för att kunna vidareutvecklas menar Maslow.

Det andra temat, en social gemenskap, går att återfinna där Maslow placerar gemenskapsbehovet, alltså någonstans i mitten av hans motivationspyramid. Här handlar det grundläggande motivet till volontärernas engagemang om att känna tillhörighet och om att få ge och ta emot kärlek (Ibid.). Denna tillhörighetskänsla är avgörande för människans fortsatta strävan efter självförverkligande och man fortsätter att söka gemenskap med andra tills man finner den person eller grupp som ser en och som accepterar en (Hedegaard Hein 2012).

Det tredje temat handlar om ansvar och skyldighet. När människor känner att de bär ansvar för att säkerställa andra individers välmående menar Maslow att man nått pyramidens peak. Man befinner sig med andra ord så pass högt upp i pyramiden som bara går att komma, till toppen, och kan därmed komma att uppleva vad Maslow kallar för The peak experience. Det man uppnår när man kommit till toppen av pyramiden är bland annat en total avsaknad av egoism och en innerlig önskan om att få dela med sig av de olika tillgångar man har till andra (Ibid.).

I det fjärde och sista temat, glädje som egoistiskt eller altruistiskt motiv, diskuterades glädjens källa. Motiven för volontärernas engagemang verkade vara en variation mellan kravet på att det skulle upplevas glädjefyllt när man engagerade sig och upplevelsen av att det var glädjefullt för att man engagerade sig. Sammanfattningen av temat är att eftersom det är sannolikt att personer, likt Ulla-Karin, kan ha flera motiv till sitt engagemang, är det svårt att säga när glädjen är egoistisk och när den är altruistisk. Oavsett motiv, tycks Maslow mena att det handlar om en strävan mot självförverkligande (Maslow 1954).

Avslutande diskussion

Syftet med uppsatsen har varit att undersöka de bakomliggande motiv som är av betydelse för volontärers engagemang i frivilligt socialt arbete. Till min hjälp har jag utgått ifrån de två frågeställningarna:

- Vilka olika motiv har volontärer för sitt engagemang i frivilligt socialt arbete?
- Hur gestaltar sig dessa motiv?

Genom kvalitativ metod och med semistrukturerad intervjuform har jag sökt efter svar på dessa frågor genom att vända mig till den grupp människor som jag tror bäst känner till dessa motiv, volontärerna själva. Med hjälp av Maslow's motivationsteori samt tidigare forskning har jag därefter valt att analysera den empiri som intervjuerna bidragit med utifrån fyra olika teman.

I analysen framkom det att det finns flera olika motiv till det frivilliga engagemanget. Det talades bland annat om känslan att bidra med det man kan, att få lov att ge av sin tid men också att själv få bli sedd och känna att någon är tacksam för det man gör. Det talades om att få vara en del av en gemenskap och därmed uppleva sig inkluderad. Det talades även om motiv såsom att man känner ett ansvar men även en skyldighet att hjälpa dem som har det svårare än en själv. Det fanns också ett viktigt motiv i det att engagemanget bidrog med glädje, antingen för en själv eller för någon annan, men ofta för båda parter.

De olika motiven för engagemang gestaltar sig i det volontärerna faktiskt gör i praktiken i sitt frivilliga engagemang. I de fall då motivet till engagemang är att själv uppleva eller att låta andra uppleva gemenskap, engagerar sig volontärerna i sammanhang där de möter andra och där andra kan möta dem. I de fall då motivet för engagemang är att känna eller visa uppskattning, söker sig volontärerna till de aktiviteter där de kan bli sedda eller låta någon annan få bli sedd. Det viktiga motivet glädje gestaltar sig i volontärernas glädjefyllda möten med varandra eller med de människor de har i uppdrag att hjälpa.

Analysen visar således att gestaltandet äger rum i praktiken, i volontärernas aktiva handlande.

Maslow's motivationsteori, som utgjort det teoretiska redskap med vilket jag betraktat min empiri, har under analysen stundtals tillämpats med delade känslor. Det har framför allt varit en utmaning att applicera teorin till nutid eftersom motivationsteorin stundtals av mig uppfattats som både föråldrad men också på sätt och vis kategoriserande. Detta har lett till att jag vid några tillfällen under analysen tänkt att jag kanske gjort en etisk felbedömning i valet av teori. Jag har dock valt att släppa dessa tankar och förklaringen till det är att motivation

enligt Maslow har sin grund i människans önskan att utvecklas. Oavsett var man befinner sig i sin egen utveckling måste man alltid klara av A före man kan klara av B. Det utgör på något vis en universell lag. Det går inte att känna glädje om man känner hunger. Inte heller kan man uppskatta varken sig själv eller andra om man inte upplever gemenskapens trygghet. Det berömda uttrycket "Du kan inte hjälpa andra förrän du hjälpt dig själv" klingar någonstans också välbekant. Dessa mycket konkreta konstateranden var anledningen till att jag valde att ändå försöka applicera teorin på min studie och trots en del svårigheter upplever jag att teorin har varit mig behjälplig i att finna svar på mina frågeställningar.

I studiens slutfas upplever jag nu därför att jag har fått en bredare förståelse för vilka motiven till volontärernas engagemang är, även om jag också inser att jag med stor sannolikhet bara skrapat på ytan. Jag känner också att jag har fått en större förståelse för vem människorna bakom de viktiga engagemangen är.

Även om studien nu är avslutad och jag har fått svar på just *mina* frågor känner jag fortfarande en nyfikenhet över volontärerna och över deras engagemang. Jag känner också en stor respekt och en ödmjukhet inför allt dem gör, oavsett vilka motiv de har.

Nya tankegångar

Volontärernas engagemang fyller, precis som jag i inledningen av min uppsats beskriver, en viktig funktion för samhället. Utan volontärernas engagemang riskerar många människor att fara illa, även i vårt välfärdssamhälle. Eftersom volontärerna är människor vars resurser är ändliga är det viktigt för frivilligorganisationer att få insyn i vad som driver, uppmuntrar och till och med är avgörande för deras engagemang. Utan denna kunskap riskerar individen att förlora intresse eller att bränna ut sig och då har organisationen och samhället förlorat en viktig lagspelare. Med rätt kunskap om volontärernas motiv för sina engagemang kan frivilligorganisationen på ett mer effektivt sätt arbeta för att dessa människor ska fortsätta känna lust och drivkraft inför sina frivilliga uppdrag. Med rätt näring för sitt engagemang kan man kanske se på volontärer som oändliga resurser.

Litteraturlista

Aguirre, R.T.P. & Bolton, K.M.W. "Why Do They Do It? A Qualitative Interpretive Meta-Synthesis of Crisis Volunteers' Motivation" *Social Work Research*, Vol. 37, No. 4, 327-338, 2013

Ahrne, G & Svensson, P. (2015) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber AB

Beinare, D. & McCarthy, M. "Civil society organisations, social innovation and health research in Europe" *European Journal of Public Health*, Vol. 22, No. 6, 889–893, 2011

Bryman, Alan (2013) *Samhällsvetenskaplig metod*. Malmö: Liber AB

Bussel, H. & Forbes, D. "Understanding the volunteer market: The what, where, who and why volunteering" *International Journal of Nonprofit and Voluntary Sector Marketing*, Vol. 7, No. 3, 2001

Clary, G.E., Snyder, M., Ridge, R.D., Copeland, J., Stukas, A.A., Haugen, J. & Miene, P. "Understanding and Assessing the Motivations of Volunteers: A Functional Approach" *Journal of Personality and Social Psychology*. Vol. 74, No. 6, 1516-1530, 1998

Hammare, U. (2013) *Mellan löften om särart och krav på evidens. En studie av kunskap och kunskapssyn i socialt inriktade ideella, privata och offentliga organisationer* Rapport i socialt arbete nr. 142 Stockholms universitet

Hedegaard Hein, H. (2012) *Motivation, motivationsteorier och praktisk tillämpning*. Malmö: Liber AB

Jegermalm, M & Jeppsson Grassman, E. (2011) "Links between informal caregiving and volunteering in Sweden: a 17-year perspective", *European journal of social work*, Vol. 16, No. 2, 205-219, 2013

Jeppsson Grassman, E. (1997) *För andra och för mig*. Stockholm: Sköndalsinstitutets forskargrupp

Johansson, H., Nordfelt, M. & Johansson, S. (2015) "Ideella organisationers roller i välfärdssamhället - röst och service" I Staffan Johansson, Peter Dellgren & Staffan Höjer (red.) *Människobehandlande organisationer, villkor för ledning, styrning och professionellt välfärdsarbete*. Stockholm: Natur och kultur

Jönsson, H. (2010) *Perspektiv på sociala problem*. Malmö: Liber AB

Kalman, H. & Lövgren, V. (red.) *Etiska dilemman*. Malmö: Gleerups Utbildning AB

Lundström, T. (1995) *Frivilligt socialt arbete under omprövning*. Sköndal: Sköndalsinstitutet

Maslow, A. H. "A theory of human motivation" (1943), *Psychological Review*, Vol. 50, No. 4, 370-396

Maslow, A. H. (1954) *Motivation and personality*. Harper & Row, Publishers Inc.

May, Tim (2001) *Samhällsvetenskaplig forskning*. Studentlitteratur. Lund: Studentlitteratur

Principi, A., Schippers, J., Naegele, G., Di Rosa, M. & Lamura, G. " Understanding the link between older volunteers' resources and motivation to volunteer" (2016), *Educational gerontology*, Vol. 22, No. 2, 144-158

Salamon, S. & Sokolowski, W. (2004) *Global civil society, dimensions of the nonprofit sector vol. 2*. Kumarian Press

Sallnäs, M. & Wiklund, S. (2015) "Konkurrensutsättning av individ- och familjeomsorgen - om marknadssärdrag och statlig tillsyn" I Staffan Johansson, Peter Dellgren & Staffan Höjer (red.) *Människobehandlande organisationer, villkor för ledning, styrning och professionellt välfärdsarbete*. Stockholm: Natur och kultur

Schlegelmilch Bodo, B. & Tynan, C. "Who volunteers?: An investigation Into the Characteristics of Charity Volunteers" *Journal of marketing management*, Vol. 5, No. 2, 133-151, 1989

SFS 2001:435. Socialtjänstlag

Socialstyrelsen (2004) *Staten, ideella organisationer eller du själv – vem står för välfärden i framtiden? - Socialstyrelsens årliga konferens om den ideella sektorn 2004*

Svensson, G. (2015) "Rättslig reglering av människobehandlande organisationer" I Staffan Johansson, Peter Dellgren & Staffan Höjer (red.) *Människobehandlande organisationer, villkor för ledning, styrning och professionellt välfärdsarbete*. Stockholm: Natur och kultur

Svensson, K., Johnsson, E. & Laanemets, L. (2008) *Handlingsutrymme, utmaningar i socialt arbete*. Stockholm: Natur & Kultur

Wijkström, F& T, Lundström (2002) *Den ideella sektorn - organisationerna i det civila samhället* Stockholm: Sober förlag

Elektroniska källor

Regeringen (2006) Regeringsförklaringen den 6 oktober 2006.

[<http://www.regeringen.se/contentassets/dd07b957646c429f9180294ac247bd71/regeringsforklaringen-6-oktober-2006> Hämtat: 2016-04-26.]

Bilagor

Bilaga 1 - Missivbrev

Hej!

Mitt namn är Sara Medin och jag är socionomstudent vid Campus Helsingborg, Lunds Universitet. Jag går nu min näst sista termin på socionomprogrammet (termin 6 av 7) och det har blivit dags att skriva examensarbete inom ämnet socialt arbete. Ämnet för min uppsats är *Engagemang och motivation till socialt arbete inom den ideella sektorn*.

Syftet med uppsatsen är att undersöka varifrån volontärer, engagerade inom ideella organisationer, hämtar sin lust och motivation samt vilka faktorer som styr huruvida man behåller eller riskerar förlora lusten och motivationen.

Detta brev är ett informationsbrev till dig som har funderingar på att ställa upp i min intervjustudie. Om du är intresserad av att delta i en intervju kommer jag att ställa olika frågor till dig om just ditt engagemang och var du hämtar din motivation samt vad som kan påverka den i olika riktningar. Viktigt för dig att känna till är att jag använder mig av Vetenskapsrådets forskningsetiska principer. Det innebär att ditt deltagande är helt frivilligt och att du som intervjuperson när som helst kan avbryta intervjun och deltagandet i min studie. Vidare kommer ditt deltagande och det material som framkommer vid intervjun att behandlas helt konfidentiellt och bara användas för mitt egna forskningsändamål.

Intervjun kommer att ta ca 45 minuter och du får gärna själv bestämma var vi ska träffas, i annat fall kan vi hålla till i något av studierummen vid Campus Helsingborg.

Jag skulle bli otroligt tacksam om du har möjlighet att delta i min studie och när vi ses ger jag dig ytterligare information och svar på de frågor som du eventuellt har. För att nå ut till dig har jag bett NN och NN på "frivilligcentralen" om hjälp. Om du tackar ja till intervju hör vänligast av dig före den 18/4 2016.

Bästa hälsningar,
Sara Medin

Mobil: 0000-000000
Email: XX@hotmail.com

LUNDS
UNIVERSITET

Bilaga 2 - Intervjuguide

Intervjuguide

Bakgrund

- Hur kom det sig att du började intressera dig för att arbeta volontärt?
- Har du någon tidigare erfarenhet av att arbeta volontärt?
- Hur länge har du varit engagerad hos just "frivilligcentralen"?
- Vad är anledningen till att du valde att engagera dig just här och inte i någon annan organisation?
- Hur kom du i kontakt med "frivilligcentralen"?

Idag

- Inom vilka olika uppdrag engagerar du dig i "frivilligcentralen"? Hur gick det till? På vems initiativ blev det just det/de här uppdraget/n
- Finns det några särskilda uppdrag som intresserar dig mer än andra och vad beror det i så fall på?
- Finns det någon typ av uppdrag som du direkt skulle tacka nej till och varför i så fall?

Engagemang

- Vad skulle du säga ligger till grund för att du vill engagera dig volontärt?
- Vad skulle kunna göra att du inte längre vill engagera dig?
- Om du skulle uppleva att du inte längre orkar med dina uppdrag finns det då något som dina arbetsledare skulle kunna göra för att du skulle uppleva att du fick nya krafter och ny lust igen?

Känslor

- Tycker du att ditt liv påverkas på något sätt av att du engagerar dig volontärt. I så fall på vilket sätt?
- Har du någon gång upplevt att det inte känts bra när du gjort en insats och vad berodde det i så fall på?
- Vad är det bästa med att arbeta volontärt?

Arbetsledareengagemang

- Vilka egenskaper tänker du är viktiga hos de som leder det volontära arbetet?
- Om du skulle få ge ett eller flera råd till de som leder det volontära arbetet, vad skulle det vara för råd?

Avslutande frågor

- Om du inte skulle engagera dig här hos "frivilligcentralen", finns det någon annan organisation du skulle vara intresserad av, vilken och i så fall och varför?
- Finns det något råd du skulle vilja ge till den som funderar på att engagera sig volontärt?